

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 134-135: «Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η Μακεδονική Επιτροπή, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Πάλι οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και άλλοι της Εύβοιας, ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 215: «Οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στους Γενικούς Προξένους των Δυνάμεων και τους επαναστάτες του Θερίσου ήταν σκληρές και διήρκεσαν όλο το καλοκαίρι του 1905. Η τελική συμφωνία υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο στις 2 Νοεμβρίου 1905 στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνιάς. Εξασφαλίστηκε γενική αμνηστία και οι Μ. Δυνάμεις δεσμεύτηκαν να επεξεργαστούν ένα χάρτη νέων παραχωρήσεων στον κρητικό λαό, αρνούμενες πάντως να επιτρέψουν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 26: «Σκωρίες ήταν τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί στα μεταλλεία του Λαυρίου στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα και το 1866 άρχισε εκεί τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις σκωρίες. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα. Η εξόρυξη αργύρου και μολύβδου γνώρισε σημαντική άνθηση και πρόσθεσε στις ελληνικές εξαγωγές προϊόντα αξίας πολλών εκατομμυρίων δραχμών.»

ΘΕΜΑ Α2

- A. Λάθος**
- B. Λάθος**
- Γ. Λάθος**
- Δ. Σωστό**
- Ε. Σωστό**

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 52

«Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την αστικοποίηση της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε

λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχείς ή ανεπιτυχείς προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.»

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 217-218

«Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, μετά το πρώτο ενωτικό ψήφισμα των Κρητών στις 24 Σεπτεμβρίου 1908, σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η Ελληνική Κυβέρνηση, για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση και περιορίστηκε σε παρασκηνιακές οδηγίες στη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης. Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της Τουρκίας, οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν αντέδρασαν δυναμικά και φάνηκαν να αποδέχονται σιωπηρά τις νέες εξελίξεις. Δεν προχώρησαν όμως σε καμιά επίσημη αναίρεση του πολιτικού καθεστώτος, όπως το είχαν υπογράψει το 1898. Όταν όμως υψώθηκε στο φρούριο του Φιρκά η ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις απαίτησαν αμέσως την υποστολή της. Η Κυβέρνηση της Κρήτης δεν υπάκουσε και παραιτήθηκε. Και καθώς δεν βρέθηκε Κρητικός να υποστείλει την ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις αποβίβασαν στρατιωτικό άγημα, το οποίο απέκοψε τον ιστό της.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 149-150, 152, 161

Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923 είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ των Ελλήνων ορθοδόξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. Η υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη.

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις. Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας, γνωστότερη ως «Συμφωνία Εξηντάρη-Χαμδή Βέη». Το Δεκέμβριο του 1926 υπεγράφη στην Αθήνα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας η λεγόμενη Συμφωνία των Αθηνών από τον Έλληνα υπουργό των Εξωτερικών Περικλή Αργυρόπουλο και τον Τούρκο αντιπρόσωπο στη Μικτή Επιτροπή Σουκρή Σαράτσογλου. Σύμφωνα με το κείμενο Α η Συμφωνία των Αθηνών προέβλεπε την εξαγορά των μη ανταλλάξιμων κτημάτων και ακινήτων και από τις δύο χώρες. Από την εξαγορά εξαιρούνταν τα κτήματα των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης και των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Τα δύο κράτη θα εξαγόραζαν το καθένα ίδιας

συνολικής αξίας κτήματα, ενώ η ελληνική και η τουρκική κυβέρνηση αντίστοιχα αναλάμβανε να απαλλάξει τα κτήματα αυτά από κάθε περιορισμό που τα βάρυνε το προηγούμενο διάστημα, προκειμένου να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους. Ωστόσο, παρ' όλο που οι ελληνοτουρκικές συμφωνίες ρύθμιζαν επίμαχα θέματα, δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η αρνητική στάση των προσφύγων.

β. σχολ. βιβλ. σελ. 161, 162, 166

Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Η Συμφωνία της Άγκυρας ρύθμιζε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων». Επίσης, όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα. Τέλος, προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας. Με το σύμφωνο αυτό, όπως αναφέρεται στο κείμενο Β, απαγορευόταν η συμμετοχή σε κάθε πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό που θα στρεφόταν κατά του ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη. Το Σύμφωνο συνοδευόταν από το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών που υποχρέωνε τις δύο κυβερνήσεις να προβαίνουν σε έγκαιρη αμοιβαία ενημέρωση, πριν από την παραγγελία κάθε ναυτικής μονάδας, προκειμένου να προληφθεί ο ανταγωνισμός «δια φιλικής ανταλλαγής απόψεων». Τέλος, υπογράφηκε η σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.

Μετά την υπογραφή των ελληνοτουρκικών συμβάσεων του 1930 για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα δεν αμφισβητήθηκαν τα σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας και οι καλές σχέσεις των δύο χωρών διατηρήθηκαν για τρεις τουλάχιστον δεκαετίες.

ΘΕΜΑ Δ1**α. σχολ. βιβλ. σελ. 60-61**

Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων, άρχισαν οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομονοούντων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία. Μια σειρά γεγονότων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαφορετικών απόψεων για το ζήτημα αυτό, οδήγησαν σ' ένα προστάδιο διαμόρφωσης των πρώτων πολιτικών κομμάτων. Τα γεγονότα αυτά συνδέονται με την κάθοδο του Δημητρίου Υψηλάντη στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξουσίου του αδελφού του Αλεξάνδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όταν ο Δημ. Υψηλάντης έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας. Ο Υψηλάντης θέλησε να επιβάλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου», που θα του επέτρεπε να

συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του, όπως επιβεβαιώνει το κείμενο Α, στηριζόμενος στο αστικό στοιχείο και για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν, επιδιώκοντας ένα αυτοδιοικούμενο συλλογικό όργανο ίσων, και με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη. Η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή τού υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού, καθώς όπως σχολιάζει ο Hering στο κείμενο Α ο Υψηλάντης οραματιζόταν ένα ελληνικό κράτος που θα περιλάμβανε όλα τα απελευθερωμένα εδάφη και θα κυβερνιόταν από ένα κεντρικό κοινοβούλιο με αρκετά διευρυμένες εξουσίες, ενώ οι πρόκριτοι περιορίζονταν στην πελοποννησιακή αυτοδιοίκηση, αναφορικά με την διάταξη των αξιωμάτων και τη θεσμική οργάνωση, και όχι σε ένα εθνικό κοινοβούλιο ή μία κεντρική κυβέρνηση.

Ο Υψηλάντης πρότεινε τη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι για τη συνέχιση του αγώνα και η πειθαρχία στο στράτευμα. Σκοπός του, όπως αναφέρει το κείμενο Β, δεν ήταν η εξουδετέρωση των προκρίτων, αλλά η δημιουργία μίας συγκεντρωτικής διοικητικής οργάνωσης, η ύπαρξη κρατικών εσόδων, η συστηματική τροφοδοσία στο στράτευμα, η σύσταση τακτικού στρατού και πειθαρχία σε αυτό. Ειδικά για το στράτευμα θεωρούσε πως η ύπαρξη ιδιωτικών τοπικών στρατών καλλιεργούσε την πολυαρχία, το τοπικιστικό πνεύμα και την αυθαιρεσία, δίνοντας δύναμη και ισχύ στους προκρίτους και καπεταναίους. Αυτοί καρπώνονταν τα λάφυρα από τις νίκες εναντίον των Τούρκων, εισέπρατταν οι ίδιοι τους φόρους και μισθοδοτούσαν τον στρατό τους, περιορίζοντας τη δράση τους στα όρια της επαρχίας τους και αποτρέποντας έτσι την κατάστροψη ενός παμπελοποννησιακού πολεμικού σχεδίου. Θεωρούσε ότι οι τοπικιστικές τάσεις αποτελούσαν εμπόδιο για την οργάνωση του Αγώνα, αλλά και για την ίδια την εξέλιξη της Επανάστασης. Οι πρόκριτοι, έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Συγκροτήθηκαν λοιπόν οι πρώτες παρατάξεις.

β. σχολ. βιβλ. σελ. 61

Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α΄ Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Πιο συγκεκριμένα, το κείμενο Γ αναφέρει πως εμφανίστηκαν στην εθνοσυνέλευση για πρώτη φορά δύο παρατάξεις, οι προεστοί της Πελοποννήσου, των νησιών, οι αρχιερείς και οι εκπρόσωποι της δυτικής και ανατολικής Στερεάς Ελλάδας από τη μια και οι στρατιωτικοί αρχηγοί από την άλλοι. Το Σύνταγμα προέβλεπε την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση, τη διάκριση των εξουσιών και τη συγκρότηση Πολιτικής Διοίκησης με ετήσια θητεία, αποτελούμενης από δύο σώματα, το Βουλευτικό και το Εκτελεστικό. Ο Δημήτριος Υψηλάντης εκλέχτηκε πρόεδρος του Βουλευτικού, που ισοδυναμούσε με την πολιτική του υποβάθμιση, και παραγκωνιζόταν γενικά η Φιλική Εταιρεία, όχι μόνο γιατί πουθενά δεν αναφερόταν το όνομά της, αλλά και γιατί το σύμβολο της Εθνοσυνέλευσης ήταν η Αθηνά και όχι ο Φοίνικας, σήμα της Φιλικής Εταιρείας. Με τον τρόπο αυτό ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων.